

UČITELJSKA ŠKOLA U KOPRU I ŠKOLOVANJE HRVATSKIH UČITELJA

Božo JAKOVLJEVIĆ

mag., HR-52420 Buzet, A. Cerovca 1
MA, HR-52420 Pinguente, A. Cerovca 1

IZVLEČEK

Pred koncem prejšnjega stoletja in na začetku tega so se študentje za učiteljski poklic usposabljali na učiteljišču v Kopru. Na koprskem učiteljišču (1875-1908) so se šolali mladi Hrvati, Slovenci in Italijani, v 34 letih njegovega delovanja pa je šolo končalo 117 hrvatskih učiteljev. Članek vsebuje seznam vseh učiteljev in nekaj krajših življenjepisov.

Ključne besede: učiteljišče, hrvaški študenti, raznarodovanje, Koper, Istra
Parole chiave: magistero, studenti croati, snazionalizzazione, Capodistria, Istria

Obrazovanje za učiteljski poziv u Austriji nalazimo u vrijeme općeg školskog reda (Allgemeine Schulordnung 1774).¹ Ovom ispravom svaka pokrajina u Austriji trebala je uz trivijalne i glavne škole imati i jednu normalnu školu, a to bi bila uzorna drugim školama ali u njoj bi se odgajali i učitelji. Takve su škole djelovale u nekim gradovima Carevine pa i u Ljubljani, Gorici i Trstu.

Normalnih je škola bilo malo i nije ih bilo dovoljno za obrazovanje učitelja a u Istri nije bilo niti jedne. Nepostojanje normalnih škola nastajalo se zamijeniti na taj način da su neke glavne škole pa i trivijalne postale uzor - škole da bi se na njima pripremali budući učitelji.

Najstarija glavna škola u Istri utemeljena je u Rovinju 1819. godine. U ovoj školi započelo se je s pripremanjem učitelja tako da je bio održavan tromjesečni tečaj za pripremanje učitelja. Kasnije su se ovakve škole otvorile u Pazinu, Kopru, Krku, Cresu i Lošinj i tu bi se pripremali kandidati za rad u trivijalnim školama.

Od 1848. godine kandidati za učitelje polazili su tečajeve u trajanju od 6 mjeseci, a od te godine tečaj za pripremanje učitelja, produžen je na jednu godinu, a

već 1849. godine trajanje tečaja produženo je na dvije godine. Ipak uz dvogodišnje tečajeve, zbog nedostatka učitelja, postojali su i jednogodišnji. Tako 1852. godine u Kopru, Rovinju, a zatim u Cresu i Lošinj postoje jednogodišnje škole za učitelje.²

Polazak ovakvih učiteljskih škola bio je slab. Godine 1870, školu u Rovinju, polazila su samo dva učenika iako su dobivala po 200 kruna stipendije. U školi je bilo osam učitelja koji su predavali u tečaju.

U tečaj u Cresu bio se upisao jedan polaznik i jedna polaznica. Slično je stanje i u Lošinj, a zbog istog razloga zatvorena je ovakva škola i u Kopru.

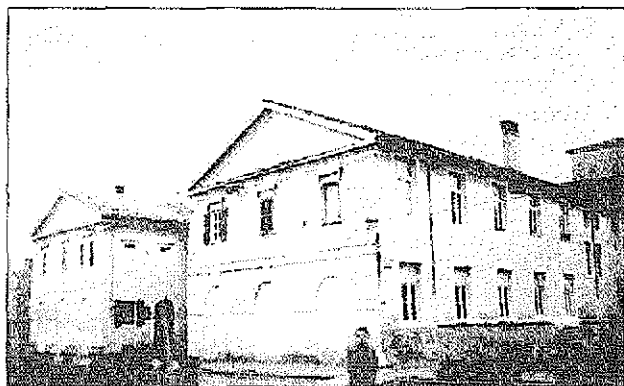
Slab interes za učiteljski poziv jedan je od razloga i za sporo otvaranje osnovnih škola.

Istra je kao pokrajina Austrougarske bila, kao što je i danas, naseljena Hrvatima, Slovencima i Talijanima. U sredinama gdje je živjelo više narodnosti Carevina je uvodila sistem zajedničkih kadrovskih škola za narodnosti.³ U Gorici je bilo centralno sjemenište gdje su se školovali svećenici slovenske, hrvatske i talijanske narodnosti i ne samo za Gorišku nadbiskupiju već i za tržaško-koparsku, porečko-pulsku i Krčku.

1 Anton Klodić - vitez Sabladoski: "Povijest školstva u primorju", Narodna prosvjeta (NP) 1909. str. 139.

2 Bacić Josip: Povijest učiteljskih škola u Istri "NP" 1906, str. 155.

3 Šavli Andrej: Vrste skozi čas. Primorski dnevnik leto XXXIII str. 219.

Sl. 1: Učiteljska škola u Kopru.

Fig. 1: Istituto magistrale di Capodistria.

Pokrajinski istarski sabor 16. kolovoza 1867. godine postigao je to da je Ministarstvo prosvjete u Beču ustanovilo jednu potpunu učiteljsku školu za Istru koju će uzdržavati vlada. Prva učiteljska škola u Istri počela je u Rovinju 3. studenoga 1869. godine s tri učenika s pripravnicom i vježbaonicom. Kao obavezni predmet učilo se poljodjelstvo.⁴ U trogodišnjoj školi nastavni je jezik bio talijanski, a kandidati koji su poslije školovanja htjeli raditi u "ilirskim" školama imali su tijekom školovanja obavezan "ilirski" jezik.

Niti za ovakav način školovanja nije bilo interesa. U rovinjsku školu prve godine upisalo se 7 učenika, a dvoje je već na polugodištu napustilo školu.⁵

Ministarstvo za prosvjetu je 15. rujna 1872. godine odlučilo da se rovinjska učiteljska škola preseli u Kopar, pa 31. listopada iste godine prestaje rad škole u Rovinju.

Dana 2. siječnja 1873. godine otvorena je učiteljska škola u Kopru (1872/73. školsku godinu) u prostorijama današnje slovenske gimnazije u Cankarevoj ulici.⁶ Od 1874. godine školovanje je produženo na četiri godine.⁷

Godine 1875. došlo je do reorganizacije učiteljske škole u ovom dijelu Austrije. Koparska učiteljska škola obuhvaćala je polaznike rovinjskog, tršćanskog i gorškog područja. Te godine su se muška odjeljenja iz Gorice preselila u Kopar, a u Gorici je ostala ženska učiteljska škola.

U Koparskoj muškoj učiteljskoj školi ljeti 1875. godine ustanovljena su tri odjeljenja: talijansko, slovensko i hrvatsko. Svi su polaznici dobivali stipendije. Nastavni jezik u prvo vrijeme bio je za polaznike svih odjeljenja njemački u pedagogiji, njemačkom jeziku, poljodjelstvu, krasopisu, sviranju, glazbi, tjelovježbi i pje-

vanju. Ostali su se predmeti poučavali na jezicima kandidata u odjeljenjima.⁸

Od 1886. nastale su neke olakšice u pojedinim nastavnim jezicima, ali se bitno ništa nije promijenilo. Službeni jezik učiteljske škole bio je njemački, a svjedodžbe su se izdavale na njemačkom i hrvatskom (odnosno) slovenskom i talijanskom jeziku.⁹

PREDMETI I OCJENE

Prema "Svjedočbi zrelosti" Augustina Rajčića iz Voloskog, koji je u Kopru polazio i završio učiteljsku školu, navodimo predmete i ocjene koje je on postigao na ispitu zrelosti, a koji je polagao srpnja 1885. godine. Uz tekst na njemačkom jeziku, na lijevoj polovici, na desnoj se polovici nalaze predmeti svih završenih razreda (I-IV) na hrvatskom jeziku.

Nauk vjere	veoma dobro
Pedagogija	veoma dobro
Posebna metodika i praktične vježbe	veoma dobro
Učevni jezik (hrvatski)	veoma dobro
Njemački jezik	veoma dobro
Zemljopis	veoma dobro
Povjestnica i nauk o državnom ustavu	veoma dobro
Matematika i geometrično risanje	veoma dobro
Prirodopis	veoma dobro
Prirodoslovje	dobro
Poljodjelstvo	veoma dobro
Pisanje	veoma dobro
Risanje	veoma dobro
Glasba (gusle)	veoma dobro
Pjevanje	veoma dobro
Tjelovježba	-----

Napredak u nezapovjedanih predmetih

Italijanski jezik: dovoljno
to jest kao učevni jezik.

Na drugoj stranici svjedodžbe je veoma pohvalna ocjena za njegovo čudoredno ponašanje i opći uspjeh, kojim se zaključuje da je kandidat s odlikom završio učiteljsku školu i da se proglašava sposobnim za podučiteljsku ili privremenu učiteljsku službu na pučkim školama s hrvatskim i talijanskim učevnim jezikom. Svjedodžba je izdana 17. srpnja 1885. godine a potpisali su je ravnatelj i članovi nastavnčkog vijeća.

U tijeku školovanja kandidat se je bio obvezao da će

4 Historijat Učiteljske škole Kopar, Pokrajinski arhiv Koper.

5 Bačić Josip: Povijest učiteljskih škola u Istri "NP" 1906, str. 155.

6 Historijat Učiteljske škole Kopar, Pokrajinski arhiv Koper.

7 Bačić Josip: Povijest učiteljskih škola u Istri "NP" 1906, str. 155.

8 Historijat Učiteljske škole Kopar, Pokrajinski arhiv Koper.

9 Bačić Josip: Povijest učiteljskih škola u Istri "NP" 1906, str. 155.

poslije završenog ispita podučavati nekoliko godina na javnim pučkim školama.

Poslije dvije godine rada učitelji su polagali ispit osposobljenja.

Odaziv za učiteljske škole bio je vrlo slab. Boljem odazivu nisu pomogle niti dobre stipendije.

Da bi se osigurao veći broj budućih polaznika učiteljskih škola, osnovane su posebne škole koje su pripremale buduće polaznike učiteljskih škola.

Tako se 1874/75 šk. godine otvaraju dvogodišnje "pripravnice". U Rovinju i Tržiču otvorene su pripravnice za talijanske učenike, u Proseku i Kobaridu za slovensku i u Kastvu za hrvatske učenike. Neke od ovih pripravnica radile su samo kratko vrijeme. Samo dvije godine (1877-1879) radila je i hrvatska pripravnica u Vrbniku, otkuda je premještena u Žminj, ali je i tu zbog nedovoljno učenika, poslije dvije godine ukinuta. U Istri se otvorila i pripravnica u Pazinu.

Dvogodišnja "C.Kr. pripravnica za učiteljišta" u Kastvu pokazala je dobar uspjeh. Iz ove pripravnice u hrvatsko odjeljenje učiteljske škole u Kopru došlo je 110 učenika.¹⁰

Iz svjedodžbe Josipa Bačića, koji je u Kastvu 1886/7. i 1887/8. polazio i završio pripravnicu navodimo predmete i ocjene koje je ovaj kandidat postigao:

Čudoredno ponašanje pohvalno
Marljivost uztrajno

Obvezani učevni predmeti

Nauk vjere odlično
Učevni jezik odlično
Njemački jezik odlično
Zemljopis i povjest odlično
Računstvo odlično
Mjerstveno oblikoslovje i prostoručno risanje pohvalno
Prirodopis i prirodoslovje odlično
Krasopis odlično
Pjevanje dovoljno
Guslanje dovoljno
Tjelovježba pohvalno
Neobvezani učevni predmeti.

U pokrajinskom saboru i Carevinskom vijeću zastupnici interpelacijama traže da se kombinirana učiteljska škola u Kopru preuredi tako da svaka narodnost, Hrvati, Slovenci i Talijani dobiju školu na svom materinjskom jeziku. Naveli smo da su se najvažniji predmeti predavali na njemačkom jeziku.

Pedagogija se je predavala već u 2. razredu nakon što bi učenici u prvom naučili njemački. To nije bilo dovoljno za kasnije svladavanje programa na njemačkom jeziku. Ovaj se je jezik učio na štetu drugih predmeta pa su i sposobni i marljivi učenici ocjenjivali slabim ocjenama, a bilo je i napuštanja škole.¹¹ Polaznici Hrvati i Slovenci nisu imali prave vježbaonice, odjeljenja u osnovnoj školi u kojima bi održavali praktična predavanja. Uz školu je samo desetak slovenske djece bilo u "vježbaonici" u kojoj su praktična predavanja održavali i Hrvati, polaznici. Hrvatski su kandidati griješili u slovenskom, ali su iskvarivali i izgovor na svom jeziku. Ako bi kojem od hrvatskih kandidata pobjegla riječ "što", maša bi djeca zapitala "a kaj je to" "što".

Ni uvjeti rada u Koparskoj učiteljskoj školi nisu bili idealni "Učiteljski tovaris" 20. kolovoza 1901. godine piše. Na C.Kr. učiteljištu u Kopru, na tom djetetu žalosti jeze i ogorčenja istarskih Hrvata i Slovenaca, bilo je zadnje školske godine u prvom tečaju 5, a u drugom 6 đaka, od tih je palo 8. Autor za ovakvo stanje okrivljuje pripravnice za učiteljske škole, ali i u učiteljskoj školi se ne osjeća vedra pedagoška klima. Josip Ribičič, slovenski pisac koji je maturirao 1909. godine piše da je sredina u kojoj su živjeli daci u Kopru bila nepovoljna. Učenici su izvan škole bili prepušteni sami sebi, a imali su utisak kao da ih na svakom koraku sputavaju okovi. "Svaki rad i društveno okupljanje bili su nam zabranjeni. U školi smo učili svirati violinu i klavir, ali ako smo izvan škole osnovali orkestar s potrebnim instrumentima, pa i pjevački zbor, ravnateljstvo nam je zaplijenilo instrumente i pjevački zbor zabranilo. Grlo nam nisu mogli zaplijeniti pa smo pjevali".

Kaznionica s 900 zatvorenika i 100 stražara nije niti mogla stvoriti atmosferu u kojoj je omladina studirala. Kopar nije bio privlačan niti za dake niti za profesore, pa je pitanje kadra bilo uvijek kritično.¹² Tu su djelovali odlični slovenski i hrvatski profesori. Od Hrvata Vladimir Nazor, Vjekoslav Spinčić i drugi.

Nastava na njemačkom jeziku, na kojem su se jeziku predavali glavni predmeti u školi bila je najveća poteškoća i za Hrvate polaznike. Nepoznavanje njemačkog jezika koji se tako brzo nije mogao naučiti bio je glavni uzrok malenog broja polaznika hrvatskog odjeljenja.

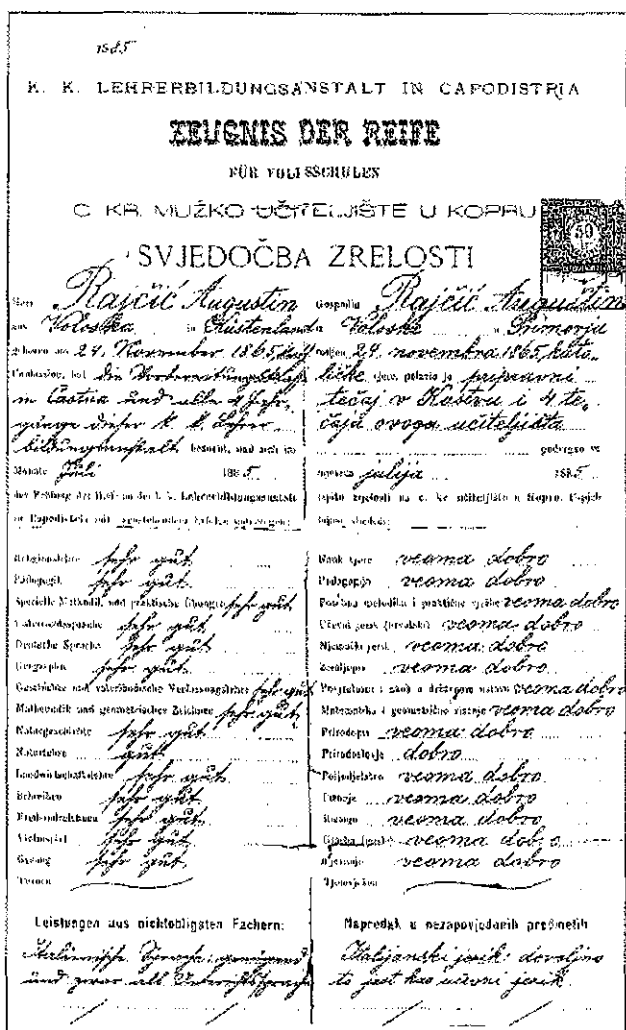
Nepovoljni uvjeti iziskivali su promjene u Koparskoj učiteljskoj školi ili pak zasnivanje zasebnih škola za hrvatske i ostale učenike.

Na zahtjev zastupnika u Istarskom saboru 1902. godine odlučeno je da se pristupi reorganizaciji učiteljske škole tako da je Koparska učiteljska škola bila podijeljena na tri odjeljenja, pa su Hrvati Istre 1906. godine dobili svoju učiteljsku školu u Kastvu.

10 Pedeset godina učiteljske škole 1906-1956, Kastav-Rijeka, Rijeka 1956.

11 Učitelj, Hrvatsko učiteljište u Kastvu. NP 1906 str. 171.

12 Šavli Andrej: Vrste skozi čas. Primorski dnevnik leto XXXIII str. 219.

Sl. 2: Fotokopija svjedodžbe zrelosti na Učiteljištu u Kopru Augustinu Rajčiću.

Fig. 2: Fotocopia della pagella di maturità conseguita presso l'istituto magistrale di Capodistria da Augustin Rajčić.

Učiteljska škola u Kopru djelovala je punih 34 godina. Imala je veliko značenje za primorske Slovence i istarske Hrvate za kulturni i opći napredak ovoga prostora u vrijeme buđenja narodnog preporoda. Škola je davala učitelje koji su se školovali pod vrlo teškim uvjetima. Jedan od tih uvjeta je školovanje pretežno na stranom jeziku. Počeli su raditi pod teškim uvjetima. Njihove škole, njihov ideal i sami učitelji bili su prvi na udaru kada je počelo odnarodivanje. Slijedio je progon, otkazi s radnog mjesta i prisilno umirovljenje. Ljudi su ostajali bez posla, gladovali su i oboljevali.

Za kraj ovoga priloga naveo sam nekoliko kraćih biografija hrvatskih učitelja koji su u Kopru završili učiteljsku školu. O većini njih malo je podataka pa ću nastojati u narednom razdoblju potražiti i prikupiti što više podataka i biografija.

Hrvatsko odjeljenje učiteljske škole u Kopru od 1875. do 1908. godine završilo je 117 učitelja. Dva Hrvata još su ranije završila talijansko odjeljenje: Stjepan Žiža iz Rovinjskog sela (1876) i Antun Brgić iz Baršana (1878).

HRVATSKI UČITELJI KOJI SU U KOPRU ZAVRŠILI UČITELJSKU ŠKOLU¹³

1879.
ALBERT BROZOVIĆ iz Kastva, dugogodišnji učitelj u Vrbniku,
IVAN FRANKI iz Omišlja, dugogodišnji učitelj u Rukavcu,

1880.
VJEKOSLAV KINKELA, iz Rukavca, dugogodišnji učitelj u centralnoj Istri,
VINKO MANDIĆ iz Rukavca, dugogodišnji učitelj u Brgudima,
JOSIP VLAH, iz Trinajstići, učitelj pripravnice u Kastvu,
IVAN ŽIC iz Vrbnika,

1881.
IVAN MAHULJA iz Vrbnika, dugogodišnji učitelj u Omišlju,
FRANJO RUBEŠA iz Kastva, dugogodišnji učitelj u Zametu.,
MATE ŠEPIĆ, iz Rukavca, upravitelj Delavske škole u Kastvu i kasnije profesor učiteljske škole u Kastvu,
JOAKIM TONČIĆ, iz Krka,
ANTUN DUKIĆ iz Kastva, dugogodišnji učitelj u Mošćenicama,

1882.
MATIJA MASALIN iz Malog Lošinja,
NIKOLA PAJALIĆ iz Baške, dugogodišnji učitelj u Brseću,
IVAN POLONIO iz Vrbnika,

1883.
BOŽO DUBROVIĆ iz Rukavca, dugogodišnji učitelj u Sv. Mateju,
ADOLF JUSTI iz Opatije,
NIKOLA MAGAŠIĆ iz Baške,
PETAR MATANIĆ iz Vrbnika, dugogodišnji učitelj u Pazinu.

13. Pedeset godina učiteljske škole 1906-1956, Kastav-Rijeka, Rijeka 1956.

1884.

JOSIP CIOTTI iz Kastva,
ERNEST JELUŠIĆ, iz Kastva, Družbin učitelj u Puli,
pjesnik i prvi urednik "Narodne prosvjete",
IVAN KORIC iz Poljana,

1885.

ANTUN DUKIĆ iz Kastva, pjesnik, pisac "Dnevnika jednog magarca" i dr. djela,
ANTUN RAJČIĆ iz Voloskoga,
AUGUST RAJČIĆ iz Voloskoga, dugogodišnji učitelj u Opatiji, istarski pokrajinski zastupnik,

1886.

ANDRIJA ČEKADA iz Dolenje Vasi,
ERNEST DRNJEVIĆ iz Kastva, dugogodišnji učitelj u Barbanu,
JAKOV JAKAC iz Mluna, kasnije profesor u Kopru i u Kastvu,
VINKO RUBEŠA iz Kastva, učitelj, novelista i komediograf,

1887.

IVAN MARTINČIĆ iz Berma,
IVAN POŠČIĆ iz Veprinca,
GAŠPAR ŠTEMBERGER iz Jelšana,
LOVRO TONČIĆ iz Mluna,

1888.

MIHOVIĆ BURŠIĆ iz Čabruniča (u Istri),
JULIJE MIRAN iz Opatije, podnačelnik u Opatiji,
VINKO ŠEPIĆ iz Rukavca, dugogodišnji učitelj u centralnoj Istri, marljiv suradnik "Narodne prosvjete",
ANDRIJA TURAK iz Klane,
RUDOLF TRIBUSEN iz Stare Baške,

1889.

VIKTOR CAR EMIN iz Kraja kod Mošćenica, tajnik Družbe i književnik,
ANTUN ISKRA iz Studene, dugogodišnji učitelj u centralnoj Istri,
VAN NAČINOVIĆ iz Čepića,
VINKO PUHARIĆ iz Matulja, dugogodišnji učitelj u Lipi,
VINKO ZIDARIĆ iz Lindara,

1890.

NIKOLA BAFFO iz Omišlja, dugogodišnji upravitelj osnovne škole u svom rodnom mjestu,
ANTUN ŠTIGLIĆ iz Opatije, dugogodišnji učitelj u Poljanama,
JOSIP SVETLIČIĆ iz Idrije,

1891.

FRANJO BAF iz Picna, dugogodišnji učitelj u Kastvu, sastavljač početnice,
ANTUN TROŠT iz Staroga Pazina,

ANTUN ŽMAK iz Lanišća, dugogodišnji učitelj u Medulinu,

1892.

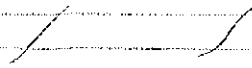
JOSIP BAČIĆ iz Jurčiči, upravitelj pripravnice u Pazinu, urednik "Narodne prosvjete" i kasnije "Hrvatske škole",
MATE DIMINIĆ iz Predupca, dugogodišnji učitelj u rodnom kraju na u Krku,
ALBERT RAJČIĆ, iz Voloskoga, dugogodišnji učitelj u Voloskom,
PETAR RUBINIĆ iz Mošćenica,
LEOPOLD STIHOVIĆ iz Lindara, dugogodišnji učitelj u Puli i Lindaru,

Broj: 2
1888

Svjedočba.

Josip Bačić iz Lanišća kod Kastva
rođen 27. prosinca 1884. kataličke vjeroispovijesti, položi je
školske godine 1888/89. e. kr. pripravnicu za učiteljsku u Kastvu i zadobio je
sljedeće redove:

Čakavsko ponašanje		<u>potpuno</u>
Maturost		<u>uslojno</u>
Obvezni učeni predmeti.		
Broj sveta		<u>odlično</u>
Učeni jezik		<u>odlično</u>
Narodni jezik		<u>odlično</u>
Zemljopis i povijest		<u>odlično</u>
Računstvo		<u>odlično</u>
Mjestaenu oblikovanje i postorajno rješenje		<u>potpuno</u>
Priručnik i priručnik		<u>odlično</u>
Časopis		<u>odlično</u>
Vježanje		<u>uslojno</u>
Govorje		<u>dovoljno</u>
Tjelovježba		<u>potpuno</u>
Neobvezni učeni predmeti.		

Sl. 3: Fotokopija svjedodžbe o završenoj pripravnici Josipa Bačića.

Fig. 3: Fotocopia dell'attestato del tirocinio conseguito da Josip Bačić.

1893.

MIJO HAJDINGER iz Grobelna u Štajerskoj, dugogodišnji učitelj u Sv. Mateju,
 MIHOVIL RADIĆ iz Malinske, dugogodišnji učitelj u rodnom kraju,
 LOVRO TOMAŠIĆ, iz Stare Baške,

1894.

ANTUN RYŠLAVY iz Zvolenovesi u Češkoj, upravitelj pripravnice u Kastvu i profesor učiteljske škole u Kastvu,
 IVAN SARŠON iz Saršoni, dugogodišnji učitelj u Čepiću,

1895.

HINKO JELUŠIĆ iz Kastva, dugogodišnji učitelj i upravitelj obrtne škole u Kastvu,
 BRUNO JURINČIĆ iz Kastva, dugogodišnji učitelj u Kastvu,

1896.

MATE FILINIĆ, iz Rijeke,
 JOSIP KRALJIĆ iz Dubašnice, dugogodišnji učitelj u Malom Lošinju i Krku, upravitelj Dječjeg doma u Crikvenici, pjesnik, publicista, urednik "Mladog Istrana" i đačkog kalendara "Jorgovan",
 KAZIMIR RADE iz Kastva, dugogodišnji učitelj u centralnoj Istri,
 ANTUN ZUCCON iz Medulina, dugogodišnji učitelj u rodnom mjestu,
 VENCEL HRADEK iz Mlazovica u Češkoj,
 JOSIP PEČARIĆ iz Pobega (u Istri),

1897.

FRAN BARBALIĆ iz Baške, učitelj, školski nadzornik i nastavnik gimnazije u Sušaku, pisac,
 IVAN MEDVEDIĆ iz Klane, dugogodišnji učitelj u centralnoj Istri,
 ANTUN VIVODA iz Buzeta,
 GAJO MILNERŠIĆ iz Rijeke, učitelj i dirigent,

1898.

GAŠPAR LICUL iz Žumberka u Istri, predsjednik naprednog dijela učitelja u Istri,
 FRANJO MARČELJA iz Klane,
 ANTUN OPAŠIĆ iz Pazina, dugogodišnji učitelj u Pazinu,

1899.

FRANJO JELUŠIĆ iz Kastva, učitelj u Opatiji, Lovranu i Kastvu,
 IVAN MATETIĆ-RONJGOV iz Ronjgi (Kastavština) kompozitor i propagator istarskog muzičkog folkloara,
 MATE TRINAJSTIĆ iz Sv. Mateja, opć. blagajnik u Opatiji,

1900.

JOSIP BLAŽIĆ iz Ičići, dugogodišnji učitelj u Veprincu,
 ANTUN FLEGO iz Štrpeda u Istri,

1901.

IVAN NEŽIĆ, JOSIP FRLAN, JOSIP GRŽINIĆ, ANĐEO KOLIĆ, ANTUN, ŠTEFANIĆ, MATKO ZLATIC,

1902.

ANTUN GOSTINČAR, ANDRO JAKAC, FRANJO KRBAVAC, MATE LUKEŽ, ANTUN MLADENIĆ, RUDOLF SARŠON, učitelj vježbaonice i profesor učiteljske škole u Kastvu, sastavljač početnice, MATE ZUCCON,

1903.

MATE ČERNJEKA, IVAN KARLAVARIS, PAVAO SARŠON,

1904.

IVAN LESICA, JOSIP SIROTIĆ, JOSIP ZLATIC,

1905.

JOSIP LINARDIĆ, BOŽO PIKOT, ĐURO POROPAT,

1906.

EDO DUKIĆ, JOSIP MEZGEC,

1907.

ANTUN BLEČIĆ, ANTUN ČIKOVIĆ, NIKOLA MATEJČIĆ, IVAN RIBARIĆ, ANTUN SMOKOVIĆ, IVAN VANIK,

1908.

IVAN DEPOLC, RUDOLF PREBILIĆ, JOSIP ŠUPLJINA, MARKO ZLATIC i IVAN ZOVIĆ.

NEKOLIKO BIOGRAFIJA

BAČIĆ JOSIP (Rešetari 1874 - Ljubljana 1945.) rođen je 27. siječnja 1874. godine u Rešetarima na Kastavštini. Učiteljsku školu završio je u Kopru 1892. godine, a ljeti iste godine dolazi za učitelja u Draguč, tadašnju općinu Buzet. Dvije godine radio je u Draguču, a zatim dvije godine u Sovinjaku. Od 1896. do 1902. godine nadučitelj je pučke škole u Buzetu a 1902. godine premješten je u Pazin gdje radi do 1919. godine.

Bio je ravnatelj pučke škole i jedan od pokretača i osnivača otvaranja ženske učiteljske škole u Pazinu 1912. godine. Predavao je u ovoj školi i rukovodio vježbaonicom. Predavao je i na hrvatskoj gimnaziji. Jedan je od osnivača Hrvatskog učiteljskog društva "Narodna prosvjeta" koje ima sjedište u Pazinu. Društvo je osnovano 1897. godine. Bačić je najprije potpredsjednik, a zatim predsjednik društva.

Od 1. siječnja 1906. godine društvo izdaje glasilo "Narodnu prosvjetu". Početkom 1909. godine Josip Bačić je odgovorni urednik časopisa.

Pod utjecajem društvenih i političkih zbivanja i nastale diferencijacije među istarskim Hrvatima toga vre-

mena nastaje razdvajanje i u učiteljskim redovima. Josip Bačić uređuje časopis "Narodna prosvjeta" do godišnje skupštine društva 4. lipnja 1911. godine tada prestaje biti predsjednik društva i urednik lista. Krajem listopada iste godine pokreće i sudjeluje u osnivanju Katoličkog učiteljskog društva za Istru "Hrvatska škola", također sa sjedištem u Pazinu. Bačić je tajnik društva. Od 1. siječnja 1912. godine do početka prvog svjetskog rata izlazi društveno glasilo "Hrvatska škola", mjesečnik za školstvo, prosvjetu i književnost. Tajnik društva Josip Bačić, bio je u početku i urednik lista, ali je u pravilu pisao članke iz didaktike i metodike. Krajem 1913. godine Bačić formalno prestaje biti urednik "Hrvatske škole".

Iz Pazina Bačić odlazi u Ljubljanu gdje se je zaposlio u Učiteljskoj školi. Predavao je i na jednoj Ljubljanskoj gimnaziji.¹⁴

BARBALIĆ FRANE - (1878-1952) rođen u Baški na otoku Krku. Na učiteljskoj školi u Kopru maturirao je 1897. godine. Od 1913. godine do 1918. godine bio je školski nadzornik u Puli.

Nekoliko godina radio je u Bermu. Bio je zaslužni istarski učitelj i kulturni povjesničar. Napisao je knjige: Pučke škole u Istri (1918) i Narodna borba u Istri 1870-1915. (Zagreb 1952).¹⁵

CAR, VIKTOR EMIN (Kraj 1870 - Opatija 1963). Maturirao je na Koparskoj učiteljskoj školi 1889. godine. Počeo je raditi u osnovnoj školi u Sovinjaku, na Buzestini. Kao upravitelj osnovne škole u Voloskom 1897. godine ostavio je državnu službu i preuzeo tajničke poslove Družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru. Na ovim poslovima radio je 25 godina. Bio je profesor općinske gimnazije u Opatiji, a od 1919. godine radi u gimnaziju na Sušaku.

U Istri je otvarao škole Ćirilo Metodske družbe i uređivao listove Narodni list, Mladi Hrvat, Mladi Istranin i Mornar. Kao knjižvenik pisao je i na čakavštini. U romanima obrađuje gospodarsko propadanje staroga Jadrana (Pusto ognjište), D. Annunzev pohod na Rijeku (Danunziada). Napisao je Moje uspomene na Družbu Sv. Ćirila i Metoda, drame (Zimsko sunce, Mrtva straža). Mnogo je pisao za omladinu.¹⁶

DUKIĆ ANTE - (Jurjenici, Kastavština 1864.) - U Koparskoj učiteljskoj školi maturirao je 1885. godine. Bio je učitelj u osnovnoj školi u Kastvu gdje je vodio učiteljsku pripravnicu. Napisao je knjigu Dnevnik jednog magarca.¹⁷

FRANKO IVO - Preko četrdeset godina radio je u Rukavcu gdje je bio prvi svjetovni učitelj i bio je jedan od prvih dva svjetovna učitelja u Istri. Umro je 1923. godine u 69. godini života.¹⁸

JAKAC ANDRO (Veli Mlun 1883 - Šestine 1964). Osnovnu je školu pohađao u Buzetu, a učiteljsku je školu završio u Kopru 1902. godine.

Prvo učiteljsko mjesto bilo mu je u Sovinjaku otkud je premješten na školu družbe Sv. Ćirila i Metoda u Hum. Iz Huma je otišao u Kopar gdje radi kao učitelj u tamošnjoj kaznionici. U 1. svjetskom ratu kao mobiliziran odlazi u Valjevo u Srbiju gdje radi kao učitelj. Poslije rata također učitelj u kaznionici u Mariboru. U ovom je gradu i umirovljen, a početkom 2. svjetskog rata bježi iz Maribora u Šestine kraj Zagreba gdje je i umro. U jednoj bilježnici opisao je prilike, običaje, ljude i događaje svoga vremena u rodnom Velom Mlunu. Bilježnica s rukopisom nalazi se kod Danila Cerovca.¹⁹

JAKAC JAKOV, profesor (Veli Mlun 1866. - Opatija 1960.). Prvi je mlunski intelektualac, a potječe iz obitelji koja je dala po jednog učitelja, svećenika i gimnazijalaca.

Osnovnu je školu na talijanskom jeziku polazio u Buzetu, a učiteljsku školu završio je 1886. godine u Kopru. Doškolovalao se i postao profesor i zaposlio se u učiteljskoj školi u Kopru gdje predaje pedagošku grupu predmeta. Preseljenjem učiteljske škole iz Kopa u Kastav predavao je na kastavskoj učiteljskoj školi kojoj je od 1918 do 1927. godine i direktor. Na tom je radnom mjestu i umirovljen. Poznao je i služio se je s nekoliko jezika. U austrougarskoj vojsci dobio je visoki vojni čin pukovnika (obrst). Napisao je "Gramatiku hrvatskoga jezika za učiteljske škole". Sudjelovao je u pisanju čitanke za pučke škole.²⁰

JELUŠIĆ ERNEST (Kastav 1863-Zagreb 1910) U Rijeci je završio pet razreda gimnazije, a u Kopru učiteljsku školu. Počeo je raditi u Lipi 1884. godine i tu ostaje do 1890. godine. Te godine u Pazinu je otvorena pučka škola a prvi je učitelj te škole bio Ernest Jelušić. Uz školski rad Jelušić je bio i nosilac kulturno prosvjetne djelatnosti u Pazinu. Izabran je za prvog predsjednika hrvatsko-slovenskog društva "Narodna prosvjeta", a kada ovo učiteljsko društvo 1. siječnja 1906. godine izdaje vlastito glasilo "Narodnu prosvjetu", časopis za školstvo, književnost i prosvjetu, Jelušić je prvi urednik časopisa.

14. Jakovljević Božo: Zaslužni učitelji Buzestine do 1941. godine "Buzetski zbornik" knjiga 17, Buzet, 1992.

15. Srećko Vilhar: Slovensko učiteljske v Kopru (1875-1909), Koper 1976.

16. Šavli Andrej: Vrste skozi čas. Primorski dnevnik, Trst 1978/br. 10. i 11.

17. Šavli Andrej: Vrste skozi čas. Primorski dnevnik, Trst 1978/br. 10. i 11.

18. Šepić Vinko: Smrtna kosa, Učiteljski list br. 3/1922.

19. Cerovac Danilo: Jakac Andro, Biografski leksikon Buzestine, "Josip Turčinović", Pazin 1996.

Ernest Jelusić

Odlazi u Pulu za nadučitelja Družbine škole, ali brzo zatim umire.²¹

JELUŠIĆ FRANJO (Kastav 1881-1920). Pučku školu i učiteljsku pripravnicu završio je u Kastvu. Učiteljsku školu završio je 1899. godine u Kopru. Bio je učitelj u Sovinjaku, Draguču, Sv. Mateju, Breščima, Lovranu, Opatiji i Kastvu. Travnja 1919. godine bio je interniran i odveden najprije u Veronu zatim u GARDOLO a nakon mnogih intervencija premješten u Prosek. Ostao je bez učiteljskih primanja, oboljeva i umire 1920. godine.²²

KRALJIĆ ANTUN JOSIP (Bogovići, otok Krk 1877-Mali Lošinj 1948.). Završio je pripravnicu u Kastvu a 1896. godine maturirao je na učiteljskoj školi u Kopru. Radi na području općine Buzet, Sovinjak, Draguč i Lanišće. Od 1903. godine učitelj je u Malom Lošinju. Kraljić je dječji pjesnik. Pokreće i uređuje prva godišta "Mladog Istrana" koji počinje izlaziti 1906. godine. Na

Kraljić Antun.

poziv naših iseljenika boravi tri godine u Južnoj Americi. Godine 1913. preselio se je u Ičiće gdje ga zatiče 1. svjetski rat i talijanska okupacija. Radi i u Krku, Punatu i Splitu, a mirovinu je 1933. godine dočekao u dječjem domu u Crikvenici. Poslije oslobođenja otoka 1945. godine vratio se je u Mali Lošinj gdje radi kao kotarski prosvjetni referent.²³

LICUL GAŠO rodio se u Šumberu 1878. kao sin seljačkih roditelja. U Kastvu je polazio učiteljsku pripravnicu, a u Kopru učiteljsku školu. Službovao je pola godine u Draguču, 8 godina u Lupoglavu i 15 godina u Roču. Kad se 1911. godine dio učitelja otcijepio od "Narodne prosvjete" osnivajući posebno učiteljsko društvo i glasilo "Hrvatsku školu", Licul je bio izabran za predsjednika "Narodne prosvjete" a ujedno je i uređivao "Narodnu prosvjetu" od lipnja 1911. godine do svibnja 1913. godine. Gašo Licul je umro travnja mjeseca 1923. godine.²⁴

21 Jakovljević Božo: Ernest Jelusić, učitelj i pjesnik, Istarska Danica 1995.

22 Šepić Vinko: + Franjo Jelusić, učitelj u Kastvu, U.I. 19/1920.

23 Sokolić Julijano: Josip Antun Kraljić, "Žizak" br. 6/1979, Mali Lošinj.

24 Jakovljević Božo: Zaslužni učitelji Buzeštine do 1941. godine "Buzetski zbornik" knjiga 17, Buzet, 1992.

Gašo Licul, dugogodišnji upravnik škole u Roču.
Gašo Licul, per lunghi anni direttore della scuola di
Rozzo.

LINARDIĆ ALBERT (Martinsćica na Cresu 1882 - Martinsćica 1916). Kod Franjevaca u Krku polazio je pet godina gimnaziju, a u Kopru je 1905. godine završio učiteljsku školu. Bio je učitelj godinu dana u Sv. Vidu na otoku Krku, a zatim je do smrti radio u radnom mjestu, Martinsćici. Pisao je pjesme. U Puli mu je tiskana zbirka "Prve laste". Njegov je pseudonim bio Crvenko Bjeloplavić čime je naglašavao nacionalnu pripadnost i političku orijentaciju.²⁵

MAHULJA IVAN, rođen je 13. aprila 1862. u Vrbniku, polazio je pučku školu doma, 4 razreda gimnazije u Senju i učiteljsku školu u Kopru. Službovao je u Vrbniku, u Omišlju, u Mišolnicima, Omišlju, u Poljicima te u Dobrinju.²⁶

MATETIĆ IVAN RONJGOV (Ronjgi 1880. Lovran 1960.). U Kopru je polazio Učiteljsku školu na kojoj je maturirao 1899. godine. Do 1912. godine bio je učitelj u Žminju, Barbanu, Kanfanaru, Sv. Petru u Šumi, Gologorici, Picnu i Klani a poslije 1912. godine u Opatiji.

Posvuda je istraživao istarsku narodnu pjesmu i glazbu utvrđujući istarsku ljestvicu. Prvu pouku o kompoziciji dobio je kod profesora Ivana Sokola u Kopru. Diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, kojoj je kasnije bio tajnik. Matetić Ronjgov je skladao za pjevačke zborove. Skladbe mu se temelje na narodnim motivima, a svrstava se među najpoznatije kompozitore zborne glazbe. Spomenimo: Čaće moj, Roženice, Galitova pjesma.²⁷

PAJALIĆ NIKOLA (Baška 1863 - Zagreb). Nikola Pajalić je rođen u Baški 6. siječnja 1863. godine. U rodnom mjestu pohađao je osnovnu školu, a u Vrbniku je 1877. završio pripravnicu. Maturirao je na učiteljskoj školi u Kopru 1882. godine. Iste godine nastupio je na učiteljsko mjesto u Brseču. Bio je dobar prijatelj s Eugenom Kumičićem, poznatim hrvatskim književnikom, rođenim u Brseču. Sudjelovao je u osnivanju brsečke čitaonice i bio je njezin aktivni član. Bio je član i "Društva za štednju i zajmove".

Poštujući okružnicu Narodnog vijeća studenoga 1918., a koju je potpisao dr. Matko Laginja, Nikola Pajalić ostaje u službi i poslije okupacije Istre 1918. godine. Talijanske ga vlasti otpuštaju jer je bio jugoslavenski državljanin, a talijansko državljanstvo nije mogao dobiti.

Poslije 44 godine rada u Brseču, otpušten je iz službe bez mirovine. Političko društvo Edinost za Istru, izdalo je 31. siječnja 1927. godine uvjerenje u kojem piše: "Potpisani svjedočimo, da je gosp. Nikola Pajalić, nadučitelj u Brseču (Istra), ostao na svojem mjestu da vrši dužnost za vrijeme talijanske okupacije, a kasnije i aneksije, po našem nagovoru u interesu očuvanja narodne svijesti u Brseču i da bude narodu, kome je bio prosvjetiteljem i dobrim savjetnikom, za svijetlih i crnih dana od pomoći u nevolji" - potpisali Ante Iveša i dr. Vratović.

Dolaskom u Jugoslaviju nakon dužeg čekanja zaposlio se i radio četiri godine u Sušaku, pa je poslije 48 godina rada umirovljen. Da bi napunio 50 godina službe odlazi u Bašku za načelnika općine. Nikola Pajalić je imao petero djece pa zbog njihovog školovanja seli se u Zagreb gdje je i umro. Od školske godine u kojoj je počeo raditi (1882.) do 1921/22. Nikola Pajalić je redovito pisao i vodio Kroniku jednorazredne škole u Brseču i Knjigu za okružnice od 1883. godine do 1914. godine i normalije.

Ova dva dokumenta od velikog su značenja za upoznavanje škole u Brseču ali su i vrijedni izvori za pisanje povijesti hrvatskog školstva u Istri.²⁸

25 Gospodnetić Tomislav: Albert Linardić, pjesnik i rodoljub iz Martinsćice, "Žižak" br. 3/1977. Mali Lošinj.

26 Spinčić Vjekoslav: Crtica iz hrvatske književne kulture Istre, Zagreb 1926.

27 Šavli Andrej: Vrste skozi čas. Primorski dnevnik, Trst 1978/br. 10. i 11.

28 Jakovljević Božo: Nikola Pajalić, učitelj u Brseču. "ID" 1995.

Kazimir Rade.

KAZIMIR RADE Među pet načelnika buzetske općine od 1887. do 1918. godine je i jedan učitelj. Tijekom 1. svjetskog rata, 1916. godine raspušteno je općinsko zastupstvo, a za upravitelja općine imenovan je Kazimir Rade, učitelj buzetske škole. Kao učitelj rukovodio je crkvenim i mjesnim pjevačkim zborom. Rodio se je u Kastvu 1876. godine, a učiteljsku je školu završio u Kopru. Hrvatska škola u Buzetu bila mu je prva i skoro zadnje mjesto rada. Godine 1920. bio je osuđen na tromjesečni zatvor u Trstu zbog neznatne sitnice. Tada je i ostao bez posla. Zatim je imenovan za učitelja u Čmici. Tu se je i razbolio vjerojatno od tuberkuloze pluća, od koje je bolesti i umro 1924. godine.²⁹

RAJČIĆ AUGUST (Volosko 1865 - Volosko 1936) Dugogodišnji je ravnatelj na hrvatskoj pučkoj školi u Opatiji. 1908. godine zastupnik je u Istarskom saboru. Zapažen je suradnik "Narodne prosvjete". Zauzima se za pravni položaj i plaće učitelja. Pisac je udžbenika za ovu školu. Kao hrvatski intelektualac August Rajčić bio je četiri godine zatočen u Sardiniji.³⁰

SIROTIĆ JOSIP (Sovinjsko Polje 1885 - Zagreb

1976). Položivši 1904. godine ispit zrelosti u Kopru ide na svoje prvo učiteljsko mjesto u Slum. Tu ostaje u službi, uz četverogodišnji prekid za vrijeme prvog svjetskog rata, sve do kraja 1922. godine kada je premješten u Peničice.

Nakon tog prvog premještaja slijedi 1923. godine premještaj iz Peničica u Vele Mune, 1924. iz Velih Muna u Rukavac iznad Matulja, 1927. iz Rukavca u Rivoltu d'Adu kraj Milana. Godine 1928. emigrira u Zagreb. Službuje najprije u Imbriovcu, a onda u Zagrebu u osnovnoj školi na Novoj cesti gdje je bio i ravnatelj. Radi i kao učitelj u Šegrtskoj školi u Krajiškoj ulici, a preko ljetnih mjeseci uči nepismene vojnike u vojarni u tadašnjoj Ljubljanskoj ulici. Godine 1939. biva umirovljen, a 1945. godine se aktivira i polazi u Buzet kako bi upotpunio prazninu i nedostatak učiteljskog kadra u tek oslobođenom rodnom kraju.

U vrijeme njegova učiteljevanja u buzetskoj pučkoj školi u Buzet je stigla međunarodna komisija za ragrančenje između Italije i tadašnje Jugoslavije. Vjerodostojnijeg svjedoka o hrvatstvu Istre komisija teško da je mogla naći. Njegov detaljan prikaz životnog puta i učiteljevanja po Istri do premještaja u predgrađe Milana, pa i bijeg u Zagreb, ostavio je - po njegovom višekratnom pričanju izvaredan utisak na komisiju kao neposredan živ dokaz o hrvatstvu Istre, te o etničkom čišćenju koje je u tom kraju provodio talijanski režim.³¹

Sirotić Josip, dugogodišnji učitelj u Slumu.
Josip Sirotić, per molti anni maestro a Slum.

29 Jakovljević Božo: Zaslužni učitelji Buzetine do 1941. godine "Buzetski zbornik" knjiga 17, Buzet, 1992.

30 Jakovljević Božo: August Rajčić, učitelj u Opatiji. "JD" 1996. u tisku.

31 Sirotić Miloš: Josip Sirotić, "JD" 1994.

Šepić Vinko, dugogodišnji upravnik škole u Buzetu.
Šepić Vinko, per lunghi anni direttore della scuola di Pinguente.

ŠEPIĆ VINKO - rođen je 1870. godine u Rukavcu (Opatija) a umro je u Banjaluci 1945. godine. Završio je učiteljsku školu u Kopru, te je službovao u više mjesta Istre, a najduže u Buzetu; ovdje je bio i ravnatelj škole. Osim u prosvjetnom radu, Šepić se isticao i u stručnoj i publicističkoj oblasti, objavljujući niz radova. Djelovao je i organizaciono, pa je tako i jedan od glavnih osnivača i rukovodilaca istarskoga učiteljskog društva "Narodna prosvjeta", te istoimenoga časopisa. Svoju političku djelatnost nastavlja i u doba talijanske okupacije Istre (poslije 1918. godine), te je jedan od urednika "Učiteljskog lista" i vodi "Društvo jugoslavenskih učitelja Istre". Proganjan od fašista, morao je prebjeci u Kraljevinu Jugoslaviju. Cjelokupno životno djelo uvrstilo je Vinka Šepića u istaknutog borca hrvatskoga narodnog preporoda Istre.³²

TONČIĆ LOVRO, završio je učiteljsku školu u Kopru 1887. godine. Bio je neko vrijeme učitelj u Velim Munama, a poslije okupacije Istre emigrirao je u Zagreb

gdje radi kao učitelj do mirovine.³³

MARTIN RIBARIĆ - rođio se 1889. godine u Vodicama. U Kastvu je završio učiteljsku školu 1917. godine. Prvo mu je radno mjesto bilo Trstenik, općina Buzet. Morao je emigrirati u Jugoslaviju, pa radi u Trsteniku kotar Virpazar u Crnoj Gori. Zatim radi 13 godina na vježbaonici učiteljske škole u Čakovcu, a za vrijeme drugog svjetskog rata bio je učitelj u Gunjevcima kotar Nova Gradiška. Poslije rata ponovno se vraća u Čakovec, a otuda je premješten na vježbaonicu učiteljske škole u Puli gdje je radio do 1951. godine, a iste je godine i umro.³⁴

ZLATIĆ IVO (učitelj Prapoće 1889. - Zagreb -1922) Ivo (Ivan) Zlatić rođen je 20. VII. 1889. godine u Prapoćama općina Buzet. Svršio je učiteljsku školu u Kopru. Dolaskom Talijana u Istru emigrira u novu državu Srba, Hrvata i Slovenaca. U Zagrebu upisuje se na Ekonomski fakultet. Obolio je od tuberkuloze. Izgleda da je ipak uspio završiti fakultet i uposlio je u jednoj Zagrebačkoj banci.³⁵

ZLATIĆ JOSIP - rođen je 15. prosinca 1892. godine u Slumu. Završio je pripravnicu u Pazinu, a učiteljsku školu u Kastvu i Zagrebu. Maturirao je 1913. godine pa odlazi na prvo radno mjesto u Grimaldu, gdje je 1913/1914. školske godine otvorena u privatnoj zgradi opća pučka škola. Mogao je imati oko 40 učenika dobi do 7 do 12 godina. Iz Grimalde polazi na odsluženje vojnog roka u Pulu. Iz Pule je upućen na austrijsko srpsku granicu u Zvornik. U borbama Josip Zlatić je ranjen pa je upućen u Varaždin, a otuda u Slum gdje radi do 1919. godine. Dvije godine radi u Črnici, a zatim je emigrirao u SAD.³⁶

ZLATIĆ MARKO - je rođen u Slumu 1889. godine. Učiteljsku školu završio 1908. godine u Kopru, a iste je godine počeo raditi u Lanišću, ali je u toku školske godine, 28. veljače 1909. godine premješten u Sovinjak. Tu se je oženio Marijom-Idom Flego, kćerkom Frana Flega, predsjednika općine Buzet. U Sovinjaku je Zlatić radio tri godine. Tu 1911. godine osniva Hrvatsku čitaonicu, kojoj je tajnik. Osnivač je i voditelj sovinjskog pjevačkog i tamburaškog zbora.

Iz Sovinjaka odlazi na kratko vrijeme u Beram pa u Trviž, gdje radi od 1913. do 1923. godine.

Krajem 1913. godine preuzeo je od Josipa Bačića redništvo "Hrvatske škole", lista za školstvo, prosvjetu i

32 Jakovljević Božo: Zasluzni učitelji Buzeštine do 1941. godine "Buzetski zbornik" knjiga 17, Buzet, 1992.

33 Cerovac Danilo: Seio Veli Mlun. "BZ" 15,1990.

34 Jakovljević, Božo, Zasluzni učitelji Buzeštine do 1941. godine "Buzetski zbornik" knjiga 17, Buzet, 1992.

35 Zlatić Savo: pismo autoru.

36 Jakovljević Božo: Zasluzni učitelji Buzeštine do 1941. godine "Buzetski zbornik" knjiga 17, Buzet, 1992.

**Zlatić Matko u pedesetim godinama života.
Zlatić Matko a cinquant'anni.**

književnost. U listu se javlja jednim člankom: O uzgoju mladeži iza navršene 14. godine. Uredništvo vodi do početka 1. svjetskog rata kada časopis prestaje izlaziti. Od 1923. do 1929. godine živi i radi u Bermu.

U Bermu mu 1926. godine umire žena. Druga žena mu je Štefanija Baćac, sestra Viktora Braćca osuđenog na procesu Vladimiru Gortanu.

Iz Berna 1929. godine bježi u Jugoslaviju. Bijeg, u jednom teretnom brodu iz Trsta za Split, omogućio mu je Božo Milanović, tadašnji župnik župe Sv. Ivana u Trstu. Zauzimanjem tajnika Savske banovine Marčaca (također Istranina), Zlatić je vrlo brzo dobio jugoslavensko državljanstvo za sebe i obitelj, tako da su djeca zajedno s maćehom mogla legalno preći granice. Također je brzo dobio i zaposlenje učitelja pa ravnatelja osnovne škole u Stenjevcu, gdje radi od 1929. do 1941. godine kada je umirovljen.³⁷

ZLATIĆ MATIJA (Prapoče 1882. - Zagreb 1941.). Poslije završetka učiteljske škole u Kopru, radio je kratko vrijeme kao učitelj u Roču - otkuda je premješten u Lanišće gdje se oženio Josipom Klun učiteljicom. Bio je istrski narodnjak. Promiče sadnju novih voćaka, nove vrste povrća i pčelarstvo. Organizirao je korištenje istarske posujilnice.

Dolaskom Italije uhapšen je i interniran najprije na Sardiniju gdje je obolio od malarije, a zatim u Sieru. Interesantan je detalj da je tadašnji papa primio istarske internirce, među kojima i Matka Zlatića. Iz Siere preko Barija bježi u Boku Kotarsku. Završio je pedagošku akademiju u Zagrebu i zaposlio se u građanskoj školi na Kaptolu u Zagrebu. Napisao je vrlo zapažene školske knjige za nastavu njemačkog jezika, a koje su prevedene i na slovenski jezik. Mirovinu je dočekaao kao ravnatelj građanske škole u Zagorskoj ulici u Zagrebu gdje su mu sin Savo i kći Milena završili medicinski fakultet.³⁸

ZIC IVAN (Vrbnik 1860) završio je učiteljsku školu u Kopru, i kao učitelj radio je u Vrbniku, a kao ravnajući učitelj u školama u Poljicama, u Polju Dobrinskom i u Štivanu na otoku Cresu. Prisilno je umirovljen. Napisao je studiju "O narodnom životu i običajima u Vrbniku na otoku Krku".³⁹

RIASSUNTO

Regione austro ungarica, l'Istria era abitata, come oggi, da Croati, Sloveni e Italiani. Nei centri che registravano la presenza di più nazionalità, l'Impero aveva introdotto il sistema di scuole professionali comuni. Così a Capodistria, dove l'istituto magistrale operò per 34 anni, compirono i loro studi i futuri maestri. L'istituto rivestì una notevole importanza per gli Sloveni del Litorale e per i Croati dell'Istria e per la crescita culturale e generale durante la loro rinascita nazionale. Gli studenti seguivano i corsi prevalentemente in lingua straniera e, una volta ultimati gli studi, giungevano ai posti di lavoro dove cominciava il difficile lavoro legato all'apertura e al funzionamento delle scuole croate. I maestri e le loro scuole furono i primi a subire gli effetti della snazionalizzazione. Vennero perseguitati, lasciarono legalmente o illegalmente l'Istria, vennero pensionati a forza e licenziati, fecero la fame e si ammalarono. Negli anni fra il 1875 e il 1908 presso la sezione croata dell'istituto magistrale di Capodistria furono 117 i maestri croati che conclusero con successo gli studi. Nella ricerca vengono riportati i loro nomi e alcune brevi biografie.

37 Jakovljević Božo: Zaslužni učitelji Buzestine do 1941. godine "Buzetski zbornik" knjiga 17, Buzet, 1992.

38 Zlatić Savo, pismo autoru.

39 Spincić Vjekoslav: Crtrice iz hrvatske književne kulture Istre, Zagreb 1926.